

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ATLIEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO NR. VIII-787 2 IR 34⁴ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Įstatymo projekto tikslas – nustatyti sąlygas (kriterijus) transporto priemonėms, pagal kurias transporto priemonės galėtų būti pripažįstamos eksploatuoti netinkamomis transporto priemonėmis (toliau – ENTP), t. y. atliekomis. Tai būtų viena iš priemonių, padedanti institucijoms pagal kompetenciją užtikrinti tinkamą tokių atliekų tvarkymą Lietuvoje ir stiprinti ENTP įvežimo iš kitų šalių kontrolę.

Šešėlinės ekonomikos mažinimo koordinavimo komisijoje taip pat nagrinėta transporto priemonių, kaip ENTP (t. y. atliekų), įvežimo ir atliekų tvarkymo problematika. LR Vyriausybės 2019-06-19 pasitarime nuspręsta pritarti šios komisijos siūlymams nustatyti kriterijus, pagal kuriuos transporto priemonės galėtų būti pripažįstamos atliekomis.

Europos Komisija rekomenduoja visoms Europos Sąjungos šalims naudotis parengtomis gairėmis (rekomendacijomis), kada transporto priemonė turėtų būti pripažįstama nebetinkama eksploatuoti, t. y. kada transporto priemonė taptų atlieka (Correspondents' Guidelines No 9 on shipment of waste vehicles).

Atsižvelgdami į šias rekomendacijas ir į Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. kovo 7 d. įsakymu Nr. D1-164 „Dėl darbo grupės sudarymo transporto priemonių pripažinimo eksploatuoti netinkamomis transporto priemonėmis tvarkos aprašo projektui tobulinti“ sudarytos tarpinstitucinės darbo grupės pasiūlymus Transporto priemonių pripažinimo eksploatuoti netinkamomis transporto priemonėmis tvarkos aprašo projektui tobulinti, ministerijos specialistai parengė ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministras 2016 m. lapkričio 25 d. įsakymu Nr. D1-798 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymo Nr. 710 „Dėl Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ patvirtino kriterijus, kada transporto priemonė pripažįstama eksploatuoti netinkama transporto priemone.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) 2018 m. gegužės 10 d. sprendimu (toliau – sprendimas) administracinėje byloje Nr. el-5-492/2018 (TAR, 2018-06-08, 2018-09597) nusprendė:

pripažinti, kad Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 25 d. įsakymo Nr. D1-798 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymo Nr. 710 „Dėl Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ 1.2 papunktis ta apimtimi, kuria eksploatuoti netinkamų transporto priemonių apibrėžimas papildytas Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkymo taisyklių 2 priede nustatytais kriterijais, taip pat 1.3 papunktis, kuriuo Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkymo taisyklės papildytos 2 priedu, prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui;

pripažinti, kad Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017 m. rugpjūčio 2 d. įsakymo Nr. D1-658 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymo Nr. 710 „Dėl Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ 2 punktas prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui.

Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas aplinkos ministrui nesuteikia įgaliojimų savo įsakymu nustatyti Transporto priemonių pripažinimo eksploatuoti netinkamomis transporto priemonėmis kriterijų (toliau – ENTP kriterijai), kuriuos pritaikius importuotojams kiltų prievolė perduoti transporto priemones utilizavimui, – tokie įgaliojimai aplinkos ministrui Atliekų tvarkymo įstatyme ar kitame įstatyme nenustatyti. Nustatant ENTP kriterijus buvo apribotos asmenų teisės ir laisvės, taip pat ūkinės veiklos laisvė, o tokie ribojimai gali būti nustatyti tik įstatymu. Taigi, ENTP kriterijus nustatantis įsakymas (ir vėlesnis jo pakeitimas) buvo priimtas viršijant aplinkos ministrui įstatymais suteiktus įgaliojimus, todėl šis įsakymas pripažintas prieštaraujančiu konstituciniam teisinės valstybės principui, iš kitų konstitucinių imperatyvų kylančiam reikalavimui teisėkūros

subjektams paisyti teisės aktų hierarchijos, įstatymų viršenybės principo (Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 3 str. 1 d.).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, transporto priemonių priskyrimo ENTP sąlygos (kriterijai) numatomi nustatyti įstatymu.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Atliekų politikos grupės (vadovė Agnė Bagočiūtė, tel. 8 646 89902, el. p. agne.bagociute@am.lt) (vyriausioji patarėja Audronė Nikšaitė, tel. 8 696 89772, el. p. audrone.niksaite@am.lt) vyriausiasis specialistas Audrius Naktinis (tel. 8 612 68244, el. p. audrius.naktinis@am.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Projekte aptartų teisinių santykių reguliavimui taikoma Atliekų tvarkymo įstatyme nustatyta atliekų sąvoka, kad atliekos – medžiaga ar daiktas, kurių turėtojas atsikrato, ketina ar privalo atsikratyti.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Siūlomos teisinio reglamentavimo nuostatos, kurios nustatytų atvejus, kada transporto priemonės gali būti pripažįstamos atliekomis ir būtų viena iš priemonių, padedanti institucijoms pagal kompetenciją užtikrinti tinkamą tokių atliekų tvarkymą Lietuvoje ir stiprinti ENTP įvežimo, apskaitos ir tvarkymo kontrolę.

Siūlomo reguliavimo pagrindimas, argumentacija:

Įstatymo projektu siūloma nuostata	Paaiškinimas
„65 ¹ . Transporto priemonės ardymas – atskirų transporto priemonės detalių, mazgų, mechanizmų, agregatų, sistemų išmontavimas, transporto priemonės sukarpymas, smulkinimas ar kitoks apdorojimas siekiant juos pakartotinai naudoti, perdirbti ar šalinti.“	Transporto priemonės (toliau – TP) ardymo sąvoka bus naudojama nustatant nelegalius TP ardymo atvejus „garažiukuose“. Įstatymo projekte numatyta TP ardymo sąvoka ir Įstatymo projekto 10 dalies 2) punkte numatyti požymiai leis nustatyti ENTP nelegalius ardytojus. Pagal ardymo požymius bus galima nustatyti, ar TP remontuojama, ar TP ardoma dalimis, ar yra išardyta.
„10. Transporto priemonė (išskyrus istorines transporto priemones, apibrėžtas Saugaus eismo automobilių keliais įstatymo 2 straipsnio 22 dalyje) pripažįstama eksploatuoti netinkama transporto priemone, t. y. atlieka, ir turi būti tvarkoma šio Įstatymo 4 straipsnyje nustatyta tvarka, jeigu atitinka bent vieną iš šių sąlygų:	Nuostata bus taikoma transporto priemonei, priskiriamai M1 klasei (ne mažiau kaip keturis ratus turinčiai transporto priemonei, skirtai keleiviams vežti, kurioje yra ne daugiau kaip 8 sėdimosios vietos keleiviams ir viena sėdimoji vieta vairuotojui) arba N1 klasei (ne mažiau kaip keturis ratus turinčiai transporto priemonei, skirtai kroviniams vežti, kurios bendroji masė yra ne didesnė kaip 3,5 t), ir triratei motorinei transporto priemonei, išskyrus motorines trirates transporto priemones su simetriškai išdėstytais ratais (Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 65 dalis). Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 65 dalyje nustatyta transporto priemonės sąvoka yra perkelta iš 2000 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/53/EB dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių (OL 2004 m. <i>specialusis leidimas</i> , 15 skyrius, 5 tomas, p. 224) ir taikoma tik šiam įstatymui. Nuostatos nebus taikomos istorinei motorinei transporto priemonei, t. y. prieš 30 metų ar anksčiau pagamintai transporto priemonei, kurios modelis nebegaminamas mažiausiai 15 metų ir kuri yra originali, tinkama eksploatuoti, bet nenaudojama

	<p>kasdienėms reikmėms.</p> <p>Direktyvoje 2000/53/EB dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių nustatyta, kad „Eksplloatuoti netinkama transporto priemonė“ — tai transporto priemonė, kuri yra priskiriama Direktyvos 75/442/EEB 1 straipsnio a punkte apibrėžtomis atliekoms.</p> <p>Kriterijų parinkimo priežastys, jų taikymo pagrindumas, tinkamumas nustatytas vadovaujantis Europos Komisijos gairėmis (rekomendacijomis), kada TP turėtų būti pripažįstama nebetinkama eksploatuoti, t. y. kada TP taptų atlieka (Correspondents' Guidelines No 9 on shipment of waste vehicles) (toliau rekomendacijos), ir praktiniu patyrimu.</p> <p>Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 6 dalyje nurodyta atliekų sąvoka reiškia, kad <...medžiaga ar daiktas, kurių turėtojas <...privalo atsikratyti...>, yra atlieka. Įstatymo projektu patvirtinus sąlygas (kriterijus), kada TP turėtų būti pripažįstama atlieka, turinčia privalomumo atsikratyti ją požymius. Tokios atliekos tvarkymui būtų taikomi bendrieji atliekų tvarkymo reikalavimai.</p>
1) transporto priemonės savininkui išduotas eksploatuoti netinkamos transporto priemonės sunaikinimo pažymėjimas;	<p>2000 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2000/53/EB dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių (OL 2004 m. <i>specialusis leidimas</i>, 15 skyrius, 5 tomas, p. 224) 5 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad Valstybės narės numato sistemą, pagal kurią eksploatuoti netinkama transporto priemonė būtų išregistruojama tik pateikus sunaikinimo pažymėjimą. Jeigu TP išduotas eksploatuoti netinkamos transporto priemonės sunaikinimo pažymėjimas, vadinasi tokia TP yra atlieka ir ji turi būti tvarkoma kaip atlieka.</p> <p>TP sunaikinimo pažymėjimas yra pagal ES ir kitų ne ES šalių teisės aktus išduotas pažymėjimas, nustatantis, kad TP gali būti tik naikinama.</p> <p>Saugaus eismo automobilių keliais įstatymo 27 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad <i>informaciją apie užsienyje eksploatuoti netinkamomis tapusias motorines transporto priemones ir (ar) priekabas Lietuvos Respublikos kelių transporto priemonių registro tvarkytojas gauna iš užsienio šalių transporto priemonių registrų tvarkytojų arba tarptautinių transporto priemonių duomenų bazių.</i></p>
2) transporto priemonė ardoma arba yra išardyta tokiu būdu, kad transporto priemonės eksploatavimas pagal paskirtį yra negalimas.“	<p>Įstatymo projekte numatyta transporto priemonių ardymo sąvoka ir ši nuostata leis nustatyti ENTP nelegalius ardytojus. Pagal ardymo požymius bus galima nustatyti, ar TP remontuojama, ar TP ardoma dalimis (reikalavimai nustatyti Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkymo taisyklėse), ar yra išardyta (reikalavimai nustatyti Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių sudėtinių dalių pateikimo rinkai ir tiekimo rinkai tvarkos apraše).</p> <p>Jeigu eksploatuoti netinkamų transporto priemonių sudėtinių dalių, skirtų pakartotiniam naudojimui, tiekimas Lietuvos Respublikos rinkai neatitinka Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių sudėtinių dalių pateikimo rinkai ir tiekimo rinkai tvarkos apraše nustatytų reikalavimų, tuomet šios dalys pripažįstamos atliekomis ir jų įvežimui taikomi Atliekų tarpvalstybinių vežimų tvarkos apraše nustatyti reikalavimai.</p>
„11. Transporto priemonių	Numatoma, kad Įstatymo projekto įgyvendinamuosius teisės aktus

pripažinimo eksploatuoti netinkamomis transporto priemonėmis kontrolės tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.“	priims atsakingų sričių ministrai, tačiau atsižvelgiant į tai, kad ENTP kontrolės mechanizme dalyvaus kelių sričių institucijos, numatoma esmines ENTP kontrolės mechanizmo nuostatas dėl institucijų bendradarbiavimo nustatyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu.
---	---

Numatomas ENTP kontrolės mechanizmas:

- esant įtarimui, kad įvežama transporto priemonė gali atitikti eksploatuoti netinkamų transporto priemonių kriterijus, Muitinės departamentas ar atitinkama teritorinė muitinė (toliau – Muitinė) informuoja Aplinkos apsaugos departamentą prie Aplinkos ministerijos, kuris atlieka kontrolės veiksmus ir priima sprendimus Atliekų tvarkymo įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatyta tvarka;
- Aplinkos apsaugos departamentas ir Muitinė atlieka bendrus planinius patikrinimus įvežant transporto priemones;
- Aplinkos apsaugos departamentas atlieka patikrinimus dėl galimo nelegalaus transporto priemonių ardymo Atliekų tvarkymo įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatyta tvarka.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus projektą, tikėtinas teigiamas poveikis transporto priemonių ir jų atliekų tvarkymo sektoriui, kadangi sumažėtų transporto, kaip ENTP, įvežimas be nustatyta tvarka gautų leidimų ardymui iš kitų šalių. Tinkamai ir saugiai sutvarkomos atliekos, užtikrinamas tokių atliekų finansavimas.

Neigiamos pasekmės galėtų būti tokios, kad sumažėjus pasiūlai, brangtų naudotos automobilių dalys.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Įstatymo Projekto priėmimas neturės įtakos kriminogeninei situacijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Tikėtinas teigiamas poveikis, skaidrinamas sektorius, siaurinamas naudotų automobilinių dalių įsigijimas, mažės pardavimui netinkamų automobilių dalių, t. y. atliekų, kiekis.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus siūlomą Įstatymo projektą, iki 2020 m. liepos 31 d. Vyriausybė arba jos įgaliotos institucijos priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Transporto priemonės ardymo sąvoka buvo aprobuota Valstybinėje lietuvių kalbos komisijoje. Įstatymo projekto derinimo su LRV metu ši sąvoka buvo praplėsta, todėl transporto priemonės ardymo sąvoka bus pakartotinai derinama su Valstybine lietuvių kalbos komisija.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų parengti

Priėmus siūlomą Įstatymo projektą reikės pakeisti šiuos teisės aktus:

1. Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkymo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 710 „Dėl Eksploatuoti

netinkamų transporto priemonių tvarkymo taisyklių patvirtinimo“.

2. Atliekų tarpvalstybinių vežimų tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. D1-207 „Dėl Atliekų tarpvalstybinių vežimų tvarkos aprašo patvirtinimo“.

3. Motorinių transporto priemonių ir jų priekabų registravimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2001 m. gegužės 25 d. įsakymu Nr. 260 „Dėl Motorinių transporto priemonių ir jų priekabų registravimo taisyklių patvirtinimo“.

Atsižvelgiant į tai, kad ENTP kontrolės mechanizme dalyvaus kelių sričių institucijos, įgyvendinamųjų teisės aktų rengimo stadijoje bus sprendžiama dėl poreikio esmines ENTP kontrolės mechanizmo nuostatas dėl institucijų bendradarbiavimo nustatyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu.

Šių teisės aktų įsigaliojimo terminas bus numatytas toks pat kaip ir Įstatymo projekto.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais

Įstatymo įgyvendinimas nepareikalaus papildomų valstybės biudžeto lėšų.

13. Projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Projektas buvo teikiamas derinti Vidaus reikalų, Ekonomikos ir inovacijų, Finansų, Teisingumo ir Susisiekimo ministerijoms, Muitinės departamentui, Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybai, Lietuvos pramoninkų konfederacijai, Lietuvos verslo konfederacijai, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacijai, Lietuvos savivaldybių asociacijai, Valstybinei vartotojų teisių apsaugos tarnybai, Aplinkos apsaugos agentūrai, Aplinkos apsaugos departamentui prie Aplinkos ministerijos, VĮ „Regitra“, Motorinių transporto priemonių iš JAV importuotojų ir pardavėjų asociacijai, Eksploatuoti netinkamų transporto priemonių tvarkytojų asociacijai, Demontuotojų asociacijai, Lietuvos istorinių transporto priemonių išsaugojimo asociacijai „Retromobile“ ir Lietuvos autoverslininkų asociacijai. Gautos pastabos įvertintos derinimo lentelėje.

Po institucijų Įstatymo projekto derinimo, įvertinus gautus pasiūlymus, transporto priemonių priskyrimo ENTP sąlygos (kriterijai) patikslintos, aiškiau suformuotos.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: aplinkos apsauga, atliekos, atliekų tvarkyba.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Įstatymo projektas bus notifikuotas Europos Komisijai pagal 2015 m. rugsėjo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2015/1535, kuria nustatoma informacijos apie techninius reglamentus ir informacinės visuomenės paslaugų taisyklės teikimo tvarka.“

Vadovaudamasi Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“, Įstatymo projektą, įregistruotą Lietuvos Respublikos Seime, Aplinkos ministerija notifikuos Europos Komisijai ir kitoms Europos Sąjungos valstybėms narėms.

Aplinkos ministras
Kęstutis Mažeika

Administravimo departamento
organizacijos vystymo ir personalo
skyriaus vyriausioji specialistė
Regina Jurkonienė
2019-12-04

Administravimo departamento
direktorė
Reda Skirkevičiūtė